

IŠRAŠAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PETICIJŲ KOMISIJA

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PETICIJŲ KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2018-03-08 Nr. 35-1

Vilnius

DARBOTVARKĖ:

Dėl Mindaugo Šimkūno ir kitų peticijos dėl Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. vasario 1 d. nutarimu Nr. 88, ir Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programos įgyvendinimo veiksmų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. D1-375/3D-312, papildymo ir (ar) pakeitimo tenkinimo.

SVARSTYTA. Dėl Mindaugo Šimkūno ir kitų peticijos dėl Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. vasario 1 d. nutarimu Nr. 88, ir Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programos įgyvendinimo veiksmų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. D1-375/3D-312, papildymo ir (ar) pakeitimo tenkinimo.

Mindaugas Šimkūnas ir kiti (toliau – Pareiškėjas) peticijoje nurodo, kad Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. vasario 1 d. nutarimu Nr. 88 (toliau – Programa), pažeidžia visuomenės interesus ir neatitinka Lietuvos Respublikos piliečių lūkesčių. Peticijoje atkreipiamas dėmesys, kad Programoje nenumatytos priemonės mažesnių vandens telkinių būklei gerinti. Pareiškėjo teigimu, būtent mažieji vandens telkiniai: upeliai, nykstantys ežerėliai, tvenkiniai, yra blogiausios būklės. Europos Sąjungos Bendrojoje vandens politikos direktyvoje nustatyta, kad visuose Europos Sąjungos vandens telkiniuose, t. y. neišskiriant svarbiausių, didžiausių ir pan., turi būti užtikrinta gera vandens kokybė.

Pareiškėjas taip pat nurodo, kad Programoje numatytos vandens telkinių būklės gerinimo priemonės nepašalina esamos vandens telkinių taršos ar uždumblėjimo, nenumatytas ežerų valymo šalinant dumblą metodus. Perteklinio dumblo šalinimo kaina gana didelė, todėl siūloma ežero dumblą naudoti kaip vertingą trąšą ir, apskaičiuojant dumblo šalinimo kainą, įvertinti grįžtamąsias lėšas, ko nebuvo daroma iki šiol, o Programos 74.3 papunkčio pirmąją pastraipą papildyti nuostata „valyti ežerus mechaniniu būdu“.

Peticijoje taip pat siūloma papildyti Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programos įgyvendinimo veiksmų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. D1-375/3D-312, 3.6 papunktį ežerų, kuriuos, siekiant išvengti antrinės taršos, reikia valyti ar šalinti susikaupusias nuosėdas, sąrašu.

Pareiškėjas posėdyje siūlė iš Programos išbraukti numatytas priemones, kurios yra neefektyvios ir brangios. Ežerų dumblo šalinimas mechaniniu būdu yra efektyvi priemonė, galiojanti iki 180 metų. Lietuvoje ir užsienio valstybėse taikyta praktika tai įrodė. Aleksandro Stulginskio universitetas 2017 metais atliko studiją „Rizikos vandens telkinių būklės tyrimų, taršos šaltinių ir kitų priežasčių lemiančių rizikos vandens telkinio būklę, identifikavimas, būklės gerinimo priemonių parinkimas. II dalis. Ežerai ir tvenkiniai“. Šioje studijoje pateiktas ežerų sąrašas, jų būklė ir taikytinos priemonės. Siūlymas pilti į ežerus chemikalus įvardijamas kaip nusikalstama veikla.

Aplinkos ministerijos atstovai paaiškino, kad, įgyvendinant Vandens politikos direktyvą¹, parenkamos individualios priemonės ežerams (didesniems kaip 50 ha) gerinti ir įgyvendinamos per

¹ 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 15 skyrius, 5 tomas, p. 275), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2014 m. spalio 30 d. Komisijos direktyva 2014/101/ES (OL 2014 L 311, p. 32).

6 metų ciklą. Šiuo metu iš 300 ežerų apie 140 ežerų neatitinka geros būklės požymių. Lietuvos ežerai yra natūraliai senstantys ir dumbliųjantys, todėl kai kurie iš jų tampa mažiau patrauklūs rekreaciniu požiūriu. Iki 2015 m. pagrindinė ežerų valymo priemonė buvo mechaninis valymas. Kiekvieno ciklo pabaigoje ežerų būklė (t. y. kiekvieno ežero individualios aplinkybės) vertinama iš naujo ir kiekvienam ežerui parenkamos konkrečios priemonės.

Kadangi buvo nustatytas minimalus praėito ciklo progresas, naujuoju laikotarpiu mechaninis valymas nebuvo siūlomas kaip pagrindinis. Tai yra brangi ir ne visais atvejais veiksminga priemonė. Valant ežerą mechaniniu būdu sudrumsčiamas vanduo, valymo vietoje sunaikinama dugno augalija ir bestuburiai, sutrikdoma ežero ekosistema. Planuojama pasirinkti vieną vandens telkinį, atlikti eksperimentinį tyrimą panaudojant fosforo cheminio surišimo metodą Lietuvos sąlygomis. Vakarų Europos valstybėse atlikus šio metodo tyrimus nuo 1970 metų, nustebino geri rezultatai. Tas pats fosforo cheminio surišimo metodas naudojamas geriamojo vandens gamybai. Bus skelbiamas tarptautinis viešasis konkursas šiam bandomajam eksperimentui, kuriame galės dalyvauti ne tik Lietuvoje veikiančios įmonės.

Pareiškėjas pasidomėjo, kur galima būtų rasti mechaniniu būdu išvalytų ežerų monitoringus. Jis paaiškino, kad valstybinio monitoringo² duomenų nėra, yra tik tam tikrų ežerų vandens būklės tyrimai po mechaninio valymo, bet nėra duomenų apie tų ežerų būklę prieš mechaninį valymą. Taip pat atkreipė dėmesį, kad užsienio praktika, siejama su fosforo cheminio surišimo metodo taikymu, ne visur pasiteisino.

Aplinkos ministerijos atstovai paaiškino, kad mechaninis ežerų valymas yra susijęs ne su ežerų būkle, o su jų rekreacinių sąlygų gerinimu. Tam, kad būtų naudojamos Europos Sąjungos lėšos, buvo pasirinktas bandomais fosforo cheminio surišimo metodas (kitas metodas nei anksčiau), nes vienintelis taikytas mechaninis ežerų valymas iki šiol nepasiteisino. Visos priemonės suderintos su Europos Komisija ir, jei kažkas bus keičiama, sustos visos procedūros.

Komisijos nuomone, atsižvelgiant į tai, kad Komisijos nariai neturi pakankamai ekspertinių žinių ir posėdyje taip pat nebuvo pateikta pakankamai medžiagos, įrodančios mechaninio ežerų valymo metodo neefektyvumą, siūloma Vyriausybei pavesti Aplinkos ministerijai kartu su suinteresuotomis institucijomis, ekspertais ir mokslininkais sudaryti darbo grupę poreikiui keisti esamą teisinį reglamentavimą nustatyti ir galimybei įtraukti Pareiškėjo siūlomą būdą „valyti ežerus mechaniniu būdu“ į Programos 74.3 papunkčio pirmąją pastraipą įvertinti.

NUTARTA (bendru sutarimu, nusišalino žemės ūkio viceministras Rolandas Taraškevičius):

1. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos peticijų įstatymo 13 straipsnio 3 dalimi ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės Peticijų komisijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. 1098 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės Peticijų komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“, 13 punktu, teikti Vyriausybei išvadą – iš dalies tenkinti peticijoje išdėstytus reikalavimus bei siūlymus ir pasiūlyti Vyriausybei pavesti Aplinkos ministerijai sudaryti darbo grupę iš Aplinkos ministerijos, jai pavaldžių institucijų atstovų, mokslininkų ir ekspertų, kuri išnagrinėtų Pareiškėjo peticijoje išdėstytus reikalavimus bei pasiūlymus ir priėmus įvertintų, ar tikslinga keisti esamą teisinį reglamentavimą.

2. Apie Komisijos sprendimą pranešti Pareiškėjui.

Posėdžio pirmininkas

Posėdžio sekretorė

Giedrius Ruseckas

Vida Nagurnaitė

² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 2 d. nutarimas Nr. 315 „Dėl Valstybinės aplinkos monitoringo 2011-2017 metų programos patvirtinimo“.